

Pārskats par skaidrās naudas apriti un pieejamību Latvijā

Latvijas Bankas Naudas apgrozības pārvalde

Dati par centrālās bankas emitēto skaidro naudu – banknotēm un monētām – ļauj labāk izprast vairākus nozīmīgus tautsaimniecības attīstības aspektus. Šajā pārskatā sniegta informācija par skaidrās naudas tīro emisiju*, kā arī skaidrās naudas pieejamību – bankomātu u. c. skaidrās naudas izmaksas vietu skaitu un izvietojumu.

Pārskats tiek publicēts divas reizes gadā – pusgada un gada skatījumā. Šajā pārskatā analizētas skaidrās naudas aprites un pieejamības tendences 2026. gada sešos mēnešos (turpmāk arī – pārskata periods) salīdzinājumā ar iepriekšējiem periodiem.

Svarīgākais īsumā:

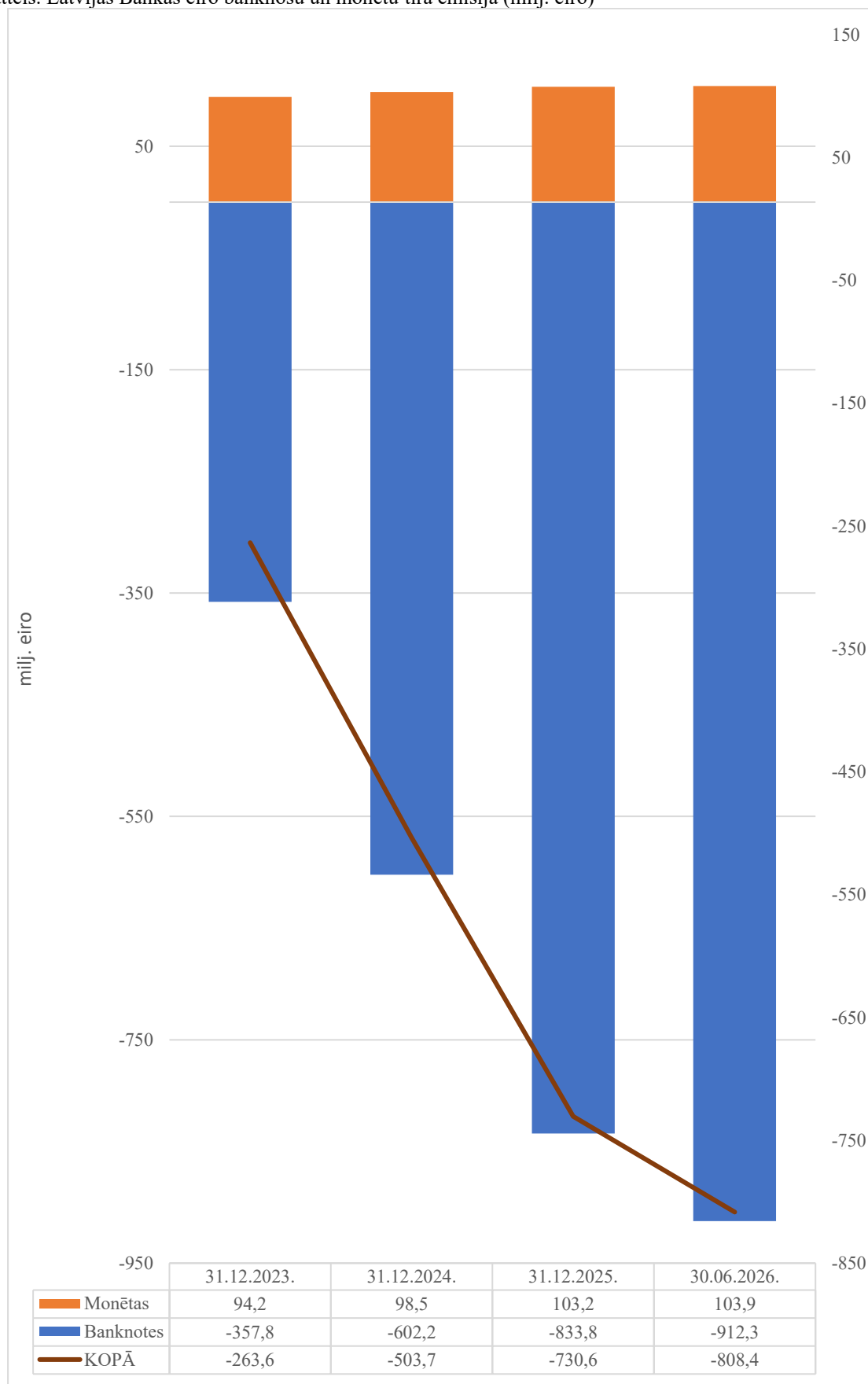
- Latvijas Bankas eiro banknošu un monētu tīrā emisija pārskata perioda beigās salīdzinājumā ar 2025. gada decembra beigām samazinājusies;
- Latvijas Bankas neto emitēto eiro banknošu skaits pārskata perioda beigās salīdzinājumā ar 2025. gada decembra beigām palielinājies;
- skaidrās naudas nodrošināšanai pārskata perioda beigās Latvijas iedzīvotājiem bija pieejami 869 bankomāti;
- kredītiestāžu bankomātu tīkla kopējais pārklājums pārskata perioda beigās nodrošināja, ka 99 % Latvijas iedzīvotāju bankomāts ir pieejams ne tālāk kā 20 kilometru attālumā.

Skaidrās naudas emisija

Latvijas Bankas eiro banknošu tīrā emisija samazinājās no (–833.8 milj. eiro) 2025. gada beigās līdz (–912.3 milj. eiro) 2026. gada jūnija beigās. Savukārt Latvijas Bankas eiro monētu tīrā emisija palielinājās no 103.2 milj. eiro 2025. gada beigās līdz 103.9 milj. eiro 2026. gada jūnija beigās. Tādējādi pārskata perioda beigās Latvijas Bankas eiro banknošu un monētu tīrā emisija bija negatīva (–808.4 milj. eiro) (sk. 1. att.).

* Tīrā emisija ir visas izmaksātās banknotes vai monētas, atskaitot visas centrālajā bankā iemaksātās banknotes vai monētas noteiktā laika periodā (t. i., starpība starp centrālās bankas apgrozībā laistajām un saņemtajām naudas zīmēm). Rādītājs parasti tiek aprēķināts par situāciju konkrētā datumā vai par noteiktu laika periodu.

1. attēls. Latvijas Bankas eiro banknošu un monētu tīrā emisija (milj. eiro)

Banknošu emisija

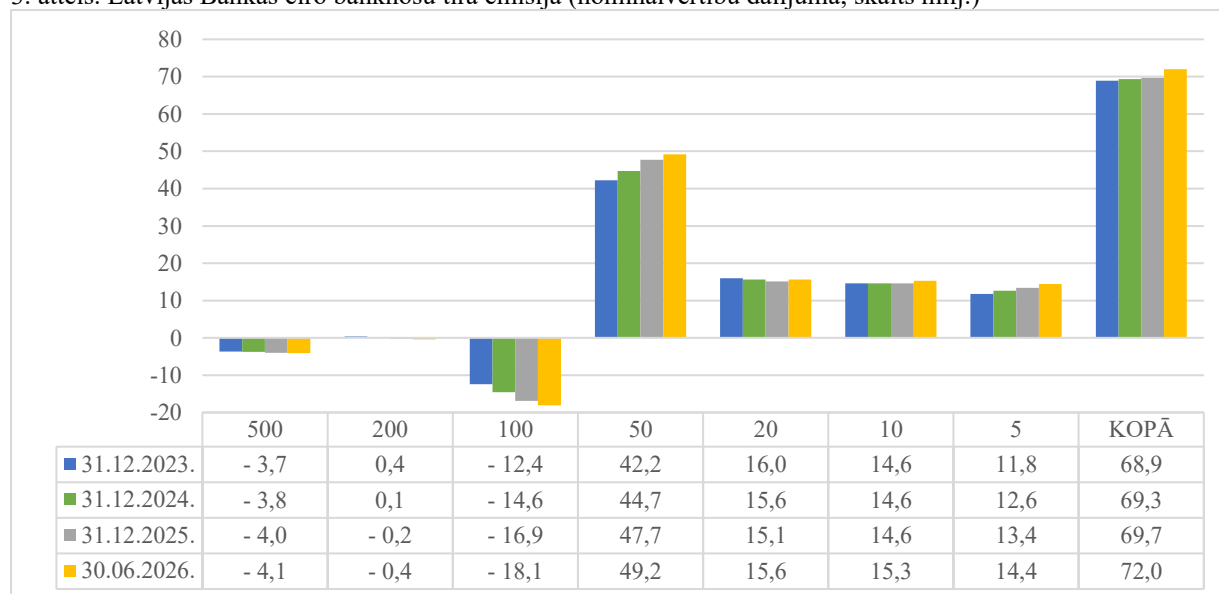
Pārskata periodā Latvijas Banka emitēja 2.3milj. gab. eiro banknošu, kas ir gandrīz sešas reizes vairāk nekā 2025. gadā (sk. 2. att.).

2. attēls. Latvijas Bankas emitētās eiro banknotes (mēnešu dalījumā; skaits milj.)

Latvijas Bankas eiro banknošu tirā emisija skaita ziņā (sk. 3. att.) pārskata perioda beigās salīdzinājumā ar 2025. gada decembra beigām bija palielinājusies par 3.2 % (līdz 72.0 milj. banknošu). Visvairāk no Latvijas Bankas emitētajām eiro banknotēm apgrozībā 2026. gada jūnija beigās bija 50 eiro un 20 eiro banknotes (attiecīgi 49.2 milj. un 15.6 milj. banknošu).

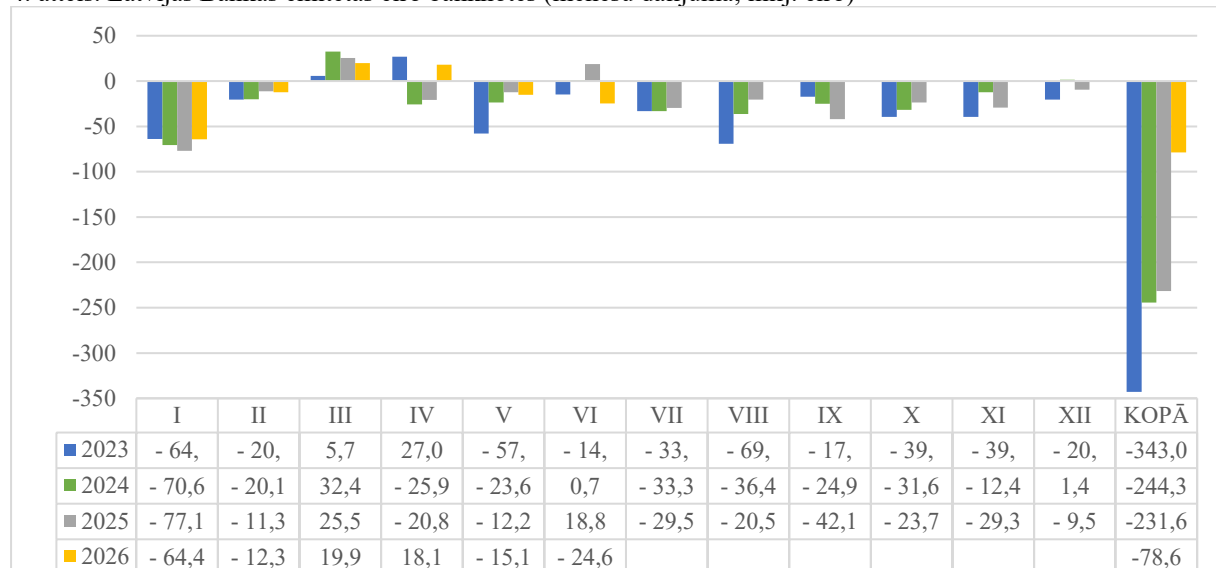
3. attēls. Latvijas Bankas eiro banknošu tirā emisija (nominālvērtību dalījumā; skaits milj.)

Eiro banknošu emisija pārskata periodā bija negatīva (sk. 4. att.). Pārskata periodā Latvijas Banka emitēja eiro banknotes (-78.6 milj. eiro) vērtībā. Tas nozīmē, ka

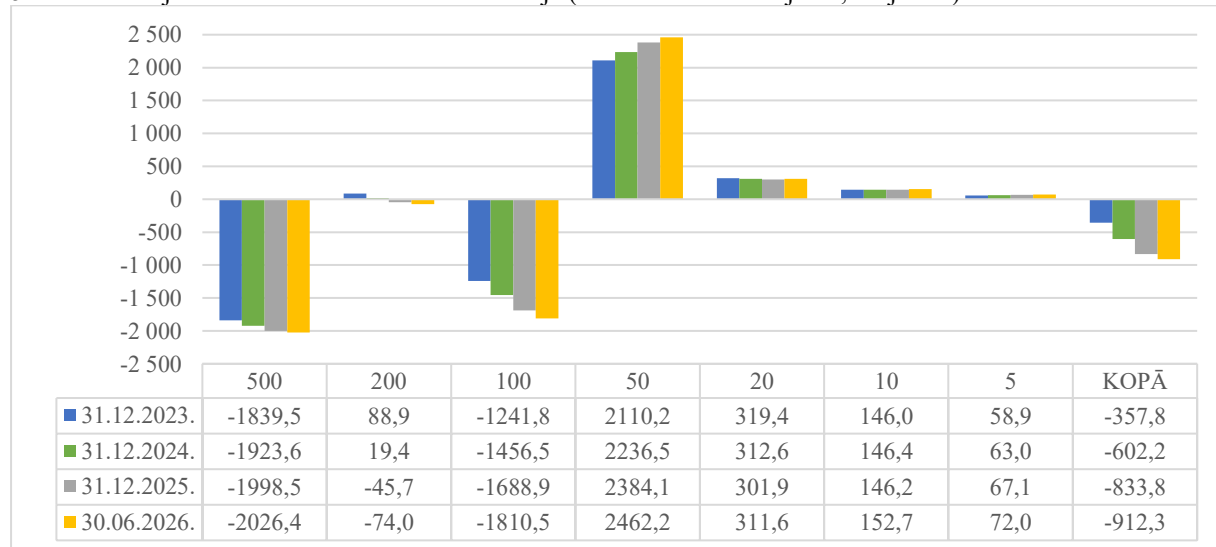
2026. gada sešos mēnešos nominālvērtību summas ziņā banknotes turpināja vairāk atgriezties Latvijas Bankā, nekā tās tika izmaksātas.

4. attēls. Latvijas Bankas emitētās eiro banknotes (mēnešu dalījumā; milj. eiro)

Pārskata periodā samazinājās Latvijas Bankas eiro banknošu tīrā emisija (sk. 5. att.), ko ietekmēja 500 eiro, 200 eiro un 100 eiro banknošu negatīvā emisija pārskata periodā, tāpēc 2026. gada jūnija beigās Latvijas Bankas eiro banknošu tīrā emisija joprojām bija negatīva.

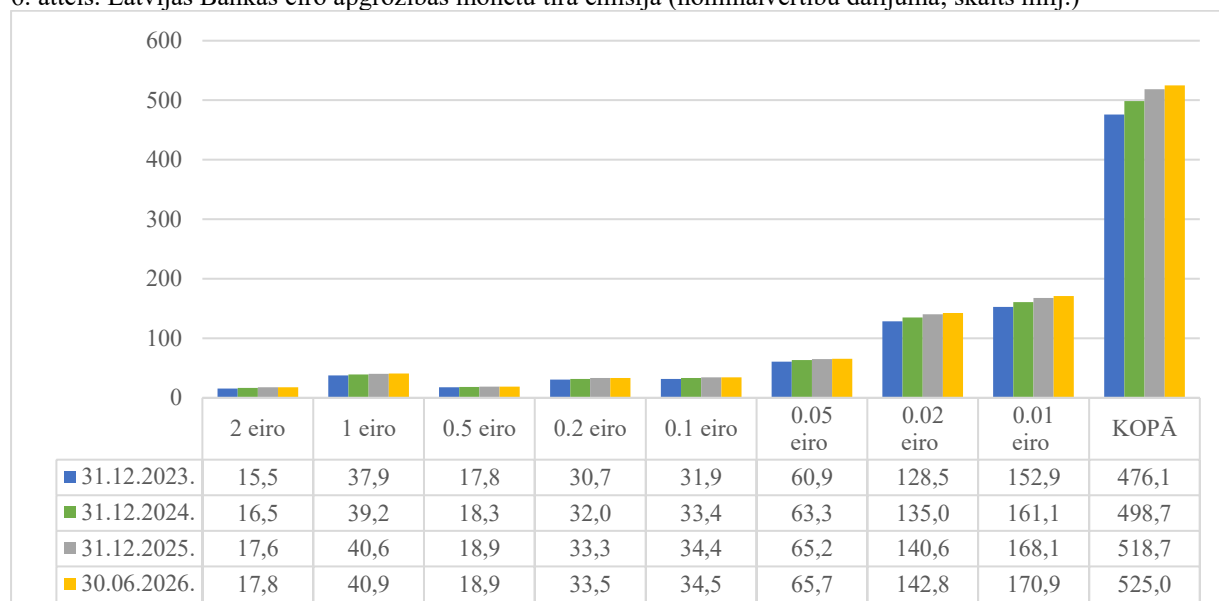
5. attēls. Latvijas Bankas eiro banknošu tīrā emisija (nominālvērtību dalījumā; milj. eiro)

Monētu emisija

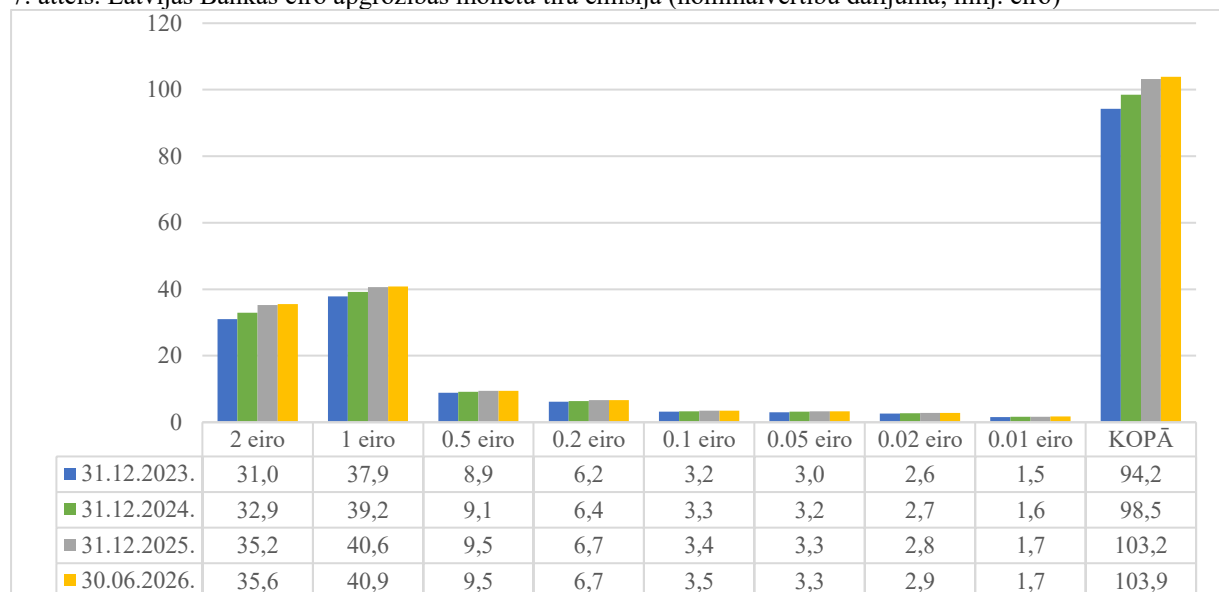
Eiro apgrozības monētu tīrā emisija pārskata perioda beigās salīdzinājumā ar 2025. gada beigām bija palielinājusies par 6.3 milj. monētu jeb 1.2 % (sk. 6. att.). Pieauga visu nominālvērtību monētu emisija.

6. attēls. Latvijas Bankas eiro apgrozības monētu tīrā emisija (nominālvērtību dalījumā; skaits milj.)

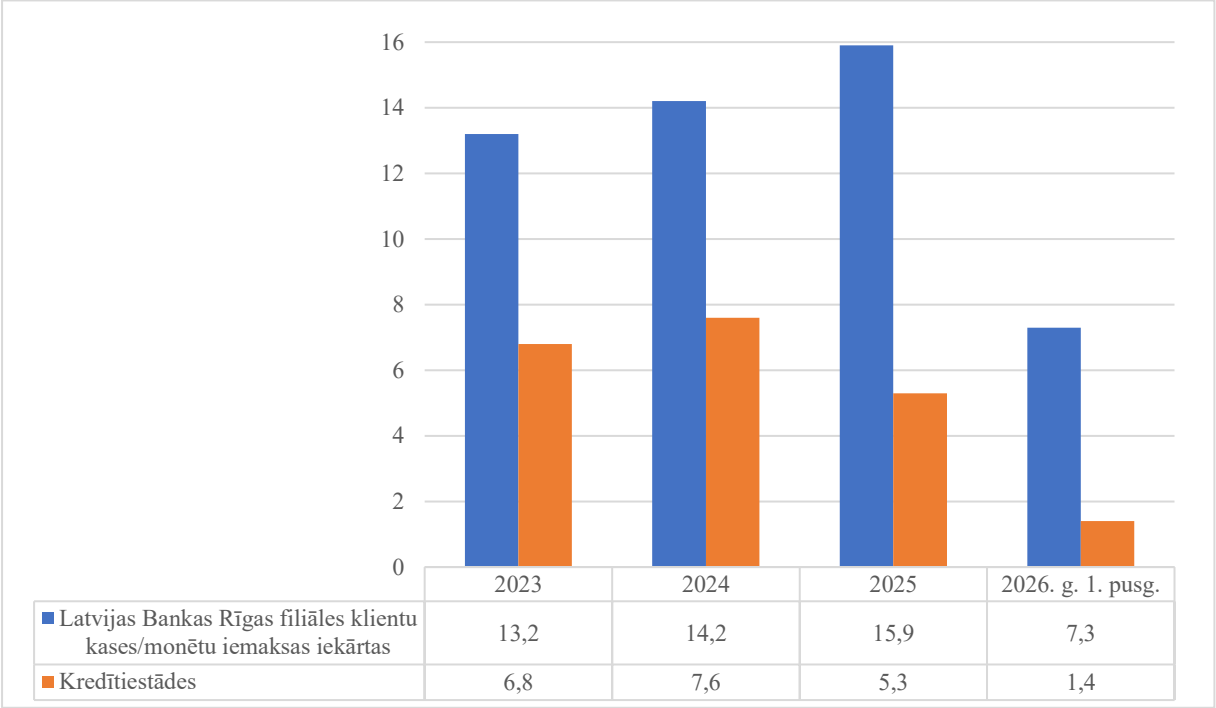
Pārskata periodā salīdzinājumā ar 2025. gada beigām par 0.7 milj. eiro palielinājās Latvijas Bankas eiro apgrozības monētu tīrā emisija (sk. 7. att.) – galvenokārt saistībā ar pozitīvo 1 eiro un 2 eiro monētu emisiju.

7. attēls. Latvijas Bankas eiro apgrozības monētu tīrā emisija (nominālvērtību dalījumā; milj. eiro)

Naudas zīmju apstrādes procesu automatizācijas un pilnveides ietvaros Latvijas Bankas Rīgas filiālē ir uzstādītas monētu iemaksas pašapkalpošanās iekārtas. Pārskata periodā, izmantojot uzstādītās monētu iemaksas iekārtas, tika iemaksāti 7.2 milj. monētu, bet 0.1 milj. monētu tika iemaksāts Rīgas filiāles klientu kasēs (sk. 8. att.).

8. attēls. Latvijas Bankas Rīgas filiāles klientu kasēs/monētu iemaksas iekārtās un kredītiestāžu un to pilnvaroto komersantu iemaksāto monētu skaits (milj.)

Skaidrās naudas pieejamība

Skaidrās naudas pieejamība Eiropas Savienībā ir būtiska lielākajai daļai dalībvalstu iedzīvotāju, jo nodrošina tiesības izvēlēties sev ērtāko maksāšanas līdzekli, turklāt skaidrā nauda nodrošina arī privātpersonu sociālo iekļaušanu.

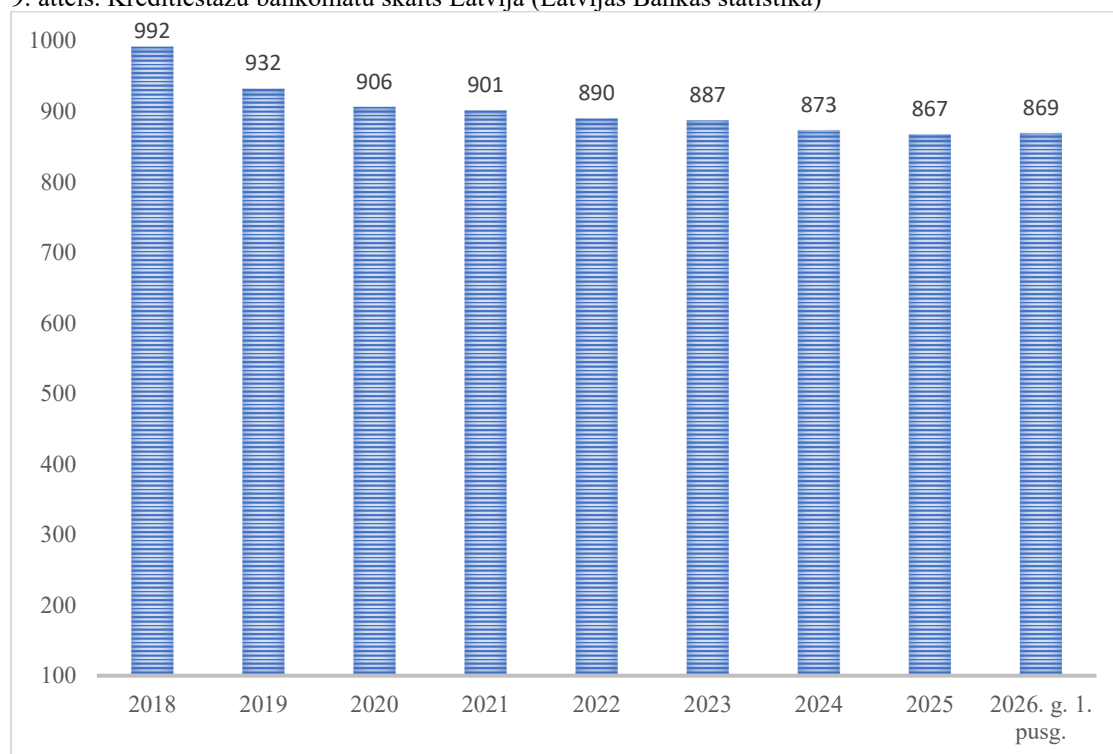
Pieklūve skaidrajai naudai pamatā tiek nodrošināta ar kredītiestāžu bankomātu starpniecību, bet papildu risinājumi skaidrās naudas pieejamības nodrošināšanai ir arī kredītiestāžu filiāles, VAS "Latvijas Pasts" nodrošinātie skaidrās naudas izmaksas pakalpojumi, kā arī skaidrās naudas izmaksas pakalpojums pie tirgotāja jeb *cash-back*.

Lai nodrošinātu iedzīvotāju interešu aizsardzību, ir svarīgi, ka Latvijas teritorijā tiek uzturēts pietiekami plašs bankomātu tīkls, no kura iespējams izņemt noteiktu skaidrās naudas summu bez kredītiestāžu piemērotas komisijas maksas.

Skaidrās naudas pieejamību Latvijā regulē Kredītiestāžu likums un Latvijas Bankas 2024. gada 28. oktobra noteikumi Nr. 330 "Skaidrās naudas izmaksas pakalpojuma pārvaldības noteikumi", kas nosaka prasības kredītiestādēm attiecībā uz bankomātu tīklu un skaidrās naudas izmaksas pakalpojuma pieejamību.

Latvijas Banka uzrauga kredītiestāžu atbilstību normatīvajām prasībām attiecībā uz skaidrās naudas pieejamību.

9. attēls. Kredītiestāžu bankomātu skaits Latvijā (Latvijas Bankas statistika)

Kredītiestāžu bankomātu tīkla kopējais pārklājums nodrošina, ka vairāk kā 99 % Latvijas iedzīvotāju bankomāts ir pieejams ne vairāk kā 20 kilometru attālumā (taisnā līnijā) un bankomātu tīkls kopumā atbilst normatīvo aktu prasībām un nodrošina iedzīvotājiem pieeju skaidrajai naudai. Saskaņā ar Latvijas Bankas no pētījumu

uzņēmuma "Latvijas Fakti" regulāri saņemtajiem datiem 79 % aptaujāto iedzīvotāju ir apmierināti ar iespēju izņemt skaidro naudu no sava konta. Lai gan skaidrās naudas nozīme ikdienas maksājumos samazinās, viens iedzīvotājs skaidrā naudā vidēji vienā nedēļā veic 21% maksājumu, un tas norāda uz nepieciešamību nodrošināt iespēju dažādās situācijās izvēlēties ērtāko norēķinu veidu.

Pārskata periodā Latvijas Banka organizēja tikšanos ar Jelgavas novada pašvaldības un lielāko kredītiestāžu pārstāvjiem, lai pārrunātu skaidrās naudas pieejamības problēmas novadā. Tikšanās ietvaros kredītiestādes informēja par plānotajiem pasākumiem skaidrās naudas pieejamības uzlabošanai, tostarp par bankomātu tīkla paplašināšanas iespējām un darbu pie skaidrās naudas izmaksas pie tirgotājiem (cash-back) pakalpojuma pieejamības paplašināšanas.